

السلامة العامة

راهنمای آموزش کودکان کم توان ذهنی

ویژه مریبان

با مقدمه رئیس سازمان بهزیستی کشور

دفتر سوم

مهارت‌های ترسیم

عنوان و نام پدید آور : راهنمای آموزش کودکان کم توان ذهنی: ویژه مربیان/گروه مولفان فرید

مفیدی... [و دیگران]: با مقدمه رییس سازمان بهزیستی

مشخصات نشر : تهران: سازمان بهزیستی کشور، ۱۳۸۷ .

مشخصات ظاهری : ج ۶: مصور.

شابک : دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۱۷-۰۰-۲ : ج ۳: ۹۷۸-۹۶۴-۶۷۶۹-۸۹-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : گروه مولفان علیرضاسعدتی، علی حسین معین نعمتی، فرید مفیدی، با همکاری کاظم نظم ده، فاطمه

جعفری، انیس سهیلی، فائقه مصباح، فهیمه نجاتی.

مندرجات : ج ۱. مهارت‌های شناختی پایه - - ج ۲. مهارت‌های خود یاری - - ج ۳. مهارت‌های ریاضی - - ج ۴. مهارت‌های

ترسیم - - ج ۵. علوم و اطلاعات عمومی - - ج ۶. مهارت‌های اجتماعی.

موضوع : کودکان عقب مانده

موضوع : کودکان عقب مانده - آموزش و پرورش

شناسه افزوده : فرید مفیدی - ۱۳۴۸

شناسه افزوده : سازمان بهزیستی کشور

رده بندی کنگره: ۱۳۸۷/۲ HV۸۹۱/۱

رده بندی دیویی : ۳۶۲/۳

شماره کتابشناسی ملی : ۱۶۰۱۹۰۸

عنوان: راهنمای آموزش کودکان کم توان ذهنی – دفتر سوم – مهارت‌های ترسیم

گروه مؤلفان (به ترتیب الفبا): علیرضاسعدتی، علی حسین معین نعمتی، فرید مفیدی، کاظم نظم ده

با همکاری: فاطمه جعفری، انیس سهیلی، فائقه مصباح، فهیمه نجاتی

ناشر: اداره کل روابط عمومی سازمان بهزیستی کشور

صفحه آرا: گروه سایه سان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: خجسته

طراح جلد: کاوه کهن

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: چاپ اول – ۱۳۸۷

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۱۷-۰۰-۲

شابک دفتر سوم: ۹۷۸-۹۶۴-۶۷۶۹-۸۹-۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه.....
۶	پیشگفتار.....
بخش اول: کار با مداد	
۷	گرفتن جایگزین.....
۷	گرفتن مداد.....
۸	هدایت روی کاغذ.....
۹	صحیح گرفتن مداد.....
بخش دوم: ترسیم اولیه	
۱۱	خط خطی بی هدف.....
۱۲	خطوط منظم.....
۱۲	رسم دایره.....
۱۳	رسم نقطه.....
۱۵	بخش سوم: پُررنگ کردن.....
۱۷	بخش چهارم: کپی کردن.....
۱۹	بخش پنجم: رسم.....
بخش ششم: نقاشی	
۲۱	کشیدن آدمک.....
۲۲	کشیدن خانه.....
۲۳	کشیدن گل.....
۲۳	کشیدن حیوان.....
۲۴	کشیدن ماشین.....
۲۵	بخش هفتم: رنگ آمیزی.....

مقدمه

از دیرباز همواره تعداد چشمگیری از افراد بر اثر عوامل مختلفی اعم از وراثت، مشکلات دوران بارداری و حین و پس از تولد و نیز بیماری‌ها و سوانح دچار نواقص ذهنی و یا جسمی می‌گردند که این عوارض و مشکلات یا به عبارتی معلولیت‌ها در تمام دوران زندگی و تا پایان عمر با آنان همراه می‌باشد.

انجام اقدامات پیشگیرانه به منظور کاهش نرخ رشد معلولیت با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های مختلف و نیز ایجاد امکانات رفاهی و اجرای برنامه‌های متعدد و متنوع توانبخشی در وجوه توانپزشکی، توانبخشی اجتماعی، توانبخشی حرفه‌ای و به ویژه توانبخشی آموزشی همگی از جمله وظایف ذاتی سازمان بهزیستی کشور بوده که تولید امور معلولان را بعهده دارد. ارائه چنین خدماتی به جامعه و افراد معلول و خانواده آن‌ها نویدبخش آن است که در چشم‌انداز زندگی این عزیزان شرایطی ایجاد شده و تسهیلات و زمینه‌هایی فراهم گردد تا ایشان از شرایط برابر با سایر افراد جامعه برخوردار شده و با مشارکت هر چه بیشتر و عینی‌تر در جهت تجلی حقوق حقه خود گام بردارند.

هدف از تهیه و تدوین مجموعه آموزشی حاضر که به اهتمام معاونت توانبخشی سازمان برای اولین بار آماده شده شامل گردآوری اطلاعات آموزشی در زمینه مهارت‌های فردی و اجتماعی معلولان ویژه مربیان شاغل در مراکز معلولان ذهنی بوده تا با بکارگیری اصول و مطالب آن بعنوان کتاب کار و ابزاری برای برنامه‌ریزی آموزشی و کاربردی جهت آموزش کودکان معلولی ذهنی مورد بهره‌برداری لازم قرار گیرد.

امید است انتشار این مجموعه موجب ارتقاء سطح زندگی و کسب استقلال عزیزان معلول ذهنی گردیده و آنان را در غلبه بر مشکلات ناشی از معلولیت یاری نماید.

دکتر ابولحسن فقیه

رئیس سازمان بهزیستی کشور

پیشگفتار

مهارت‌هایی که در این قسمت در نظر است شامل فعالیت‌هایی می‌شود که کودک با کمک مداد و کاغذ و... از سطح ابتدایی آن (در دست گرفتن مداد) تا سطوح مورد نیاز برای ورود به مدرسه به آن‌ها نیاز دارد.

البته جهت رسیدن به مهارت‌های فوق، کودک باید پیش‌نیازهایی را به شرح زیر کسب کرده باشد:

- شناخت خود و محیط اطراف خود
- حرکات ظریف دست (پرورش عضلات دست)
- هماهنگی چشم و دست
- برتری طرفی
- جهت یابی
- درک دستورات و توانایی تقلید و الگوسازی

و مهارت‌هایی که در این قسمت شرح داده خواهد شد عبارتند از:

- ۱- کار با مداد که شامل: گرفتن جایگزین، گرفتن مداد، صحیح گرفتن مداد و هدایت روی کاغذ.
- ۲- ترسیم اولیه که شامل: خط‌خطی بی‌هدف، خطوط منظم، کشیدن دایره و کشیدن نقطه.
- ۳- پررنگ کردن که شامل: خطوط عمودی و افقی بلند (حدود ۱۰ cm)، خطوط عمودی و افقی متوسط (حدود ۵ cm)، خطوط منحنی، خطوط جهت‌دار، خطوط زاویه‌دار، رعایت دندان‌ها، رعایت نقطه‌ها، اشکال هندسی و اشکال ترکیبی.
- ۴- کپی کردن شامل: خطوط عمودی بزرگ، خطوط عمودی متوسط، خطوط زاویه‌دار، لوحه افقی و عمودی، لوحه‌های جهت‌دار، لوحه‌های منحنی، لوحه‌های زاویه‌دار، رعایت نقطه‌ها، رعایت دندان‌ها، اشکال هندسی و اشکال ترکیبی.
- ۵- رسم شامل: (انواع لوحه، اشکال هندسی).
- ۶- نقاشی شامل: (کشیدن آدمک، خانه، گل، حیوان، ماشین).
- ۷- رنگ آمیزی شامل: (رعایت محدوده اشکال بزرگ، رعایت محدوده اشکال کوچک، رنگ‌آمیزی کامل، رنگ‌آمیزی ظریف)

بخش اول

کار با مداد

گرفتن جایگزین

قبل از اینکه کودک بتواند از مداد استفاده کند شاید لازم باشد از اشیاء دیگری که گرفتن آن‌ها ساده‌تر است یا نرم‌تر از مداد هستند شروع نمود.

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) ظرفی را که دارای دهانه گشادی است (دو یا یک سینی) و داخل آن را با شن نرم و مرطوب پر نمایید و در اختیار کودک قرار دهید، سپس از وی بخواهید توسط انگشتان خود خطوط نقاشی را روی آن رسم نماید. (پورجلال، ۱۳۷۹)
- ب) طبق تمرین الف عمل نموده ولیکن ظرف را از نمک پر نمایید. (تنها تفاوت در ریزتر و نرم‌تر بودن نمک‌دانه‌ها می‌باشد).
- ج) از کودک بخواهید انگشت خود را با آبرنگ یا هر نوع مواد رنگی (غیرسمی) دیگر آغشته نموده و سپس خطوط منظم یا نامنظم و حتی تصاویر ساده‌ای را رسم نماید.
- د) تمرینات فوق را می‌توانید با کمک گچ نرم و رنگی نیز اجرا نمایید.

گرفتن مداد

کودکان در ابتدا توانایی گرفتن مداد به صورت صحیح را ندارند. بدین ترتیب که اکثراً مداد را با تمام انگشتان و یا حتی با کف دست می‌گیرند. لذا جهت گرفتن مداد با دو انگشت (کنترل حرکتی) روش‌های زیر پیشنهاد می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) در ابتدا برای کودکانی که هنوز مهارت کافی در حرکات هماهنگی انگشتان ندارند، از ماژیک یا وسایل ضخیم استفاده نمایید.

ب) می‌توانید از مداد رنگی‌های مثلثی شکل و ضخیم استفاده نمایید.

ج) جهت سهولت کار و اینکه کودک بتواند انگشتان خود را به دور وسیله ترسیم جمع کند، می‌توانید از مدادهایی که دارای وسیله‌ای به نام (grip) می‌باشند استفاده نمایید، grip دارای سه سطح می‌باشد که کودک در هر یک از سطوح یکی از انگشتان شست، سبابه و میانی را در یک وضعیت مناسب قرار می‌دهد و حتی می‌توان بوسیله خمیر اطراف مداد را بپوشانید و جای هر یک از انگشتان را روی آن شکل دهیم و حتی می‌توان از نوارچسب یا نخ برای بستن انگشتان دور مداد استفاده نمایید.

د) چنانچه لرزش‌های زیادی در دستان کودک دیده می‌شود از بستن وزنه‌های مناسب جهت کنترل آن استفاده نمایید.
توجه: از کار درمانگر کمک بخواهید.

هدایت روی کاغذ

جهت رسیدن به مراحل پیچیده ترسیمی نیاز است کودک توانایی هدایت مداد را روی کاغذ داشته باشد.

بهتر است پس از مرحله گرفتن مداد در دست و هدایت آن جهت تمرین موارد زیر به ترتیب عمل شود.

۱) خطوط آزاد

۲) خطوط دورانی

۳) خطوط افقی و عمودی

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) وقتی کودک توانست مداد یا جایگزین آنرا در دست بگیرد (حتی به شکل غیرصحيح) خودتان دست وی را به سمت کاغذ هدایت نمایید.

ب) سپس به کودک کمک نمایید تا روی کاغذ خطوطی ترسیم نماید.
ج) در ابتدا به کودک کمک نمایید و دست وی را هدایت کنید، سپس بتدریج از میزان کمک‌های خود بکاهید تا در نهایت کودک خودش بتواند ترسیم را انجام دهد.
د) در ابتدا به کودک یاد بدهید خطوط آزاد و بی‌هدف رسم نماید و پس از مدتی بتدریج حرکات دست کودک را هدفمند نموده و به مراحل ترسیم اولیه هدایت نمایید.

صحیح گرفتن مداد

چنانچه کودک قادر به گرفتن مداد و ترسیم خطوط آزاد و... شد، در مرحله بعد نیاز است که شیوه صحیح گرفتن مداد را (که خود پیش‌نیاز مراحل بعد می‌باشد) آموزش دهید.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) در ابتدا از کودک بخواهید که هر یک از انگشتان خود را در جای مناسب روی مداد قرار دهد و دائماً در طی ترسیم به آن یادآوری نمایید.
ب) سپس از کودک بخواهید که کتف خود را به پهلو نزدیک کند.
ج) جهت تسلط بیشتر در نوشتن بهتر است از دست غیر برتر برای ثابت نگه‌داشتن برگه یا دفتر استفاده نماید.
د) از تغییر جهت دادن برگه خودداری نمایید ولیکن چرخاندن اندک برگه به سمت دست برتر ایرادی ندارد، بگونه‌ای که حتی در مواردی در سهولت نوشتن نیز کمک خواهد کرد.

بخش دوم

ترسیم اولیه

همراه با رشد ذهنی و جسمی خلاقیت و توانایی خلق آثار هنری و ترسیمی نیز در کودک ایجاد و توسعه می‌یابد.

وقتی کودک توانست مداد را روی کاغذ هدایت کند و اثری با مداد روی کاغذ بگذارد باید بتدریج وی را به سمت هدفمند شدن خطوط و آموزش لوحه‌نویسی و نقاشی هدایت نمود.

قبل از ورود به مرحله ترسیم لوحه و نقاشی، مرحله "ترسیم اولیه" و "پررنگ کردن" را در نظر گرفته‌ایم. در ترسیم اولیه، هدف این است که خطوط کودک بتدریج منظم شود و تفاوت خط و دایره و نقطه را متوجه شود.

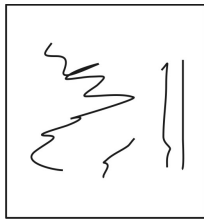
خط خطی بی‌هدف

فعالیت‌های پیشنهادی:

در اولین مرحله قبل از اینکه بتواند وارد مرحله ترسیم شود، از کودک می‌خواهیم با مداد یا ماژیک خطوط بی‌هدفی را رسم نماییم. در واقع خطوط آزاد که یکی از مراحل اولیه رشد ترسیم است، علاوه بر تمرین کار با مداد و هدایت آن روی کاغذ برای کودک لذت‌بخش است و کودک در این مرحله به نتیجه ترسیم خیلی توجه نمی‌نماید.

جهت سهولت کار و جذابیت، بهتر است از ماژیک، گچ نرم و... استفاده نماییم.

- البته مرحله خط خطی خود به چند مرحله کوچکتر به شرح زیر تقسیم می‌شود:

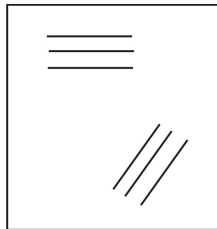

- الف) خط‌خطی تصادفی
- ب) خط‌خطی کنترل‌شده
- ج) خط‌خطی دوبعدی شده

خطوط منظم

پس از مرحله خط‌خطی بی‌هدف، جهت رسیدن به سطح بالاتر، لازم است برای جلب توجه کودک به رسم خطوط منظم مراحل زیر را مدنظر گرفت:

- الف) کوچک نمودن کاغذ و بررسی تفاوت در حرکت
- ب) استفاده از یک رنگ و سپس چند رنگ و مشاهده تفاوت‌های موجود و در هر دو حالت توسط کودک.

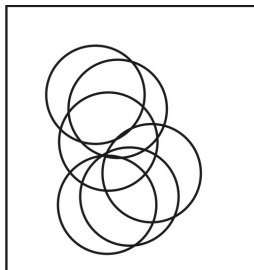
- ج) هدایت دست کودک توسط مربی و توضیح همراه آن.

رسم دایره

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) ابتدا دست کودک را گرفته و به وی کمک نمایید تا حرکات چرخشی روی کاغذ انجام دهد و دایره‌های بزرگ و درهم رسم کند.

ب) پس از آن که مرحله بالا را آموخت و توانست بدون کمک مربی آن را انجام دهد، از وی بخواهید فقط یکبار مداد را به شکل چرخشی حرکت دهد و یک دایره رسم کند.

رسم نقطه

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) به کودک آموزش دهید تا فقط یک اثر کوچک روی کاغذ بگذارد.
- ب) این تمرین ابتدا با ماژیک و بعد روان‌نویس انجام دهید تا کودک سریعتر مفهوم خواسته شده را درک کند.
- ج) پس از طی مراحل بالا می‌توانید از مداد برای این کار استفاده نماید.

بخش سوم

پررنگ کردن

همان گونه که در قسمت قبل توضیح داده شد، قبل از اینکه کودک بتواند لوحه رسم کند یا نقاشی بکشد لازم است خطوط وی منظم شود و به اندازه و جهات آنها نیز توجه نماید.

پررنگ کردن یکی از مراحل است که کودک را آماده می‌کند تا بتواند به مرحله ترسیم یا کپی لوحه به سهولت بیشتری برسد.

(۱) خطوط عمودی و افقی بزرگ

(۲) خطوط عمودی و افقی متوسط

(۳) خطوط منحنی

(۴) خطوط زاویه‌دار

(۵) خطوط جهت‌دار

(۶) رعایت نقطه‌ها

(۷) اشکال هندسی

(۸) اشکال ترکیبی

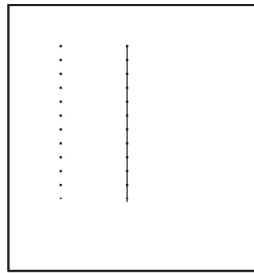
فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) ابتدا هر یک از موارد مورد نظر را بصورت نقطه چین رسم نمایید.

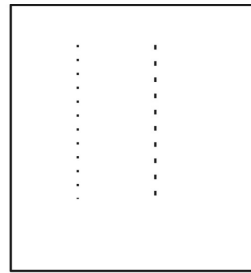
ب) کودک را راهنمایی نمایید تا آنها را پررنگ نماید.

ج) به تدریج از کمک‌های خود بکاهید تا در نهایت کودک بتواند به تنهایی موارد بالا را اجرا نماید.

نکته: دقت داشته باشید برای اجرای مراحل بالا شاید نیاز به چند هفته تمرین و تکرار باشد.

پررنگ کردن خطوط بزرگ

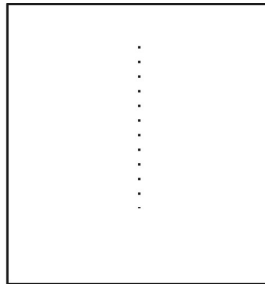
پررنگ کردن خطوط متوسط

جهت آماده شدن برای این مرحله می توان موارد زیر را اجرا نمود:

الف) لمس لبه تا شده کاغذ و با لمس لبه ها

ب) پررنگ کردن فاصله نقطه چین بین دو تصویر، البته خطوط افقی محیط اطراف

خود را لمس نماید مانند کناره پله ها، نرده ها و...

پررنگ کردن خطوط با فاصله بیشتر

در سطح بالاتر می توان فاصله نقطه چین ها را بیشتر نمود.

کشیدن خطوط عمودی یا افقی از یک تصویر با علامت بصورت آزاد و بدون وجود نقطه چین.

پرکردن فاصله بین خطوط ترسیم شده توسط کودک. بدین ترتیب که از کودک می خواهیم انگشت اشاره را آغشته به رنگ نموده و سپس خطوط عمودیت و افقی را بین خطوطی که کشیده شده است رسم نماید.

۱- تمرین بالا را با مداد، ماژیک و... نیز می توان اجرا نمود.

۲- جهت افزایش دقت و توجه به تدریج می توان فاصله بین نقطه چین ها را زیاد نمود و در انتها نقاط انتهایی را برای کودک مشخص نمود.

بخش چهارم

کپی کردن

منظور از کپی کردن این است که کودک بتواند چیزی شبیه آن چه که می‌بیند خودش رسم کند. یعنی شما یک نمونه از خطوط یا لوحه‌ها را به وی ارائه می‌دهید و کودک باید بدون آنکه نقطه چین را راهنما وجود داشته خود قادر به رسم آن لوحه‌ها باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) ابتدا هریک از موارد مورد نظر را به وی ارائه دهید سپس به وی کمک نمایید تا آن را اجرا نماید.

ب) بتدریج از کمکهای خود بکاهید.

ج) در نهایت باید کودک بتواند موارد خواسته شده را کپی نماید.

مراحل کپی کردن به ترتیب زیر می‌باشد:

۱-۱) خطوط عمودی و افقی بزرگ (حدود ۱۰cm)

۲-۱) خطوط عمودی و افقی متوسط (حدود ۵cm)

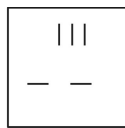
۳-۱) خطوط عمودی و افقی متوسط روی هم

۴-۱) خطوط منحنی

۵-۱) خطوط زاویه‌دار

۶-۱) خطوط جهت‌دار

۷-۱) رعایت نقطه‌ها

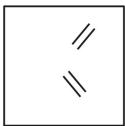
خطوط عمودی و افقی

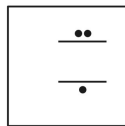
خطوط منحنی

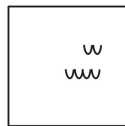
خطوط زاویه‌دار

خطوط جهت‌دار

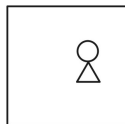
رعایت نقطه‌ها

رعایت دانه‌ها

اشکال هندسی

اشکال ترکیبی

۸-۱) رعایت دندانها

۹-۱) اشکال هندسی

۱۰-۱) اشکال ترکیبی

بخش پنجم

رسم

پس از آموزش مرحله کپی کردن به کودک مهارت رسم کردن را آموزش می‌دهیم که خود شامل موارد زیر می‌باشد:

(۱) انواع لوحه

(۲) اشکال هندسی

در این مرحله نیاز است کودک شناخت کامل و کافی از لوحه‌ها و اشکال هندسی داشته باشد، بگونه‌ای که چنانچه از وی بخواهیم هر کدام از آن‌ها را رسم نماید بدون هیچ‌گونه الگو و توضیح بیشتری قادر به انجام آن باشد. (بعنوان مثال از کودک می‌خواهیم یک مثلث بکشد).

نکته: تفاوت مرحله کپی و رسم در آن است که در مرحله کپی یک الگو پیش روی کودک وجود دارد ولی در مرحله رسم هیچ الگویی وجود ندارد و کودک صرفاً با توجه به شناختی که دارد موارد خواسته شده را رسم می‌نماید.

بخش ششم

نقاشی

کودکان زمانی شروع به کشیدن تصاویر می‌کنند که به شناختی دست یافته باشند. در واقع در خلق آثار هنری آنچه که کودک از نظر اندازه و شکل می‌کشد نمودی از سطح تفکر اوست. البته نقش احساسات، عواطف و ادراک را در اینجا نباید نادیده گرفت. قابل ذکر است که کودک پس از گذراندن مراحل خط‌خطی کردن و اشکال اولیه به مرحله تصویری (نقاشی) می‌رسد که خود به خرده‌مهارت‌هایی به شرح زیر تقسیم می‌شود:

کشیدن آدمک

می‌توان ترسیم آدمک را جزء نقاشی‌های ابتدایی کودکان در نظر گرفت.

فعالیت‌های پیشنهادی:

مراحل ترسیم آدمک را به ترتیب زیر به کودک آموزش دهید. توجه: در هر مرحله نیاز است به کودک کمک نمایید و به تدریج از کمک‌های خود بکاهید.

۱- ابتدا تنها رسم یک دایره که دارای ۲ چشم و بینی و دهان باشد. (صورت).

۲- سپس دو خط راست در دو جهت دایره (راست و چپ) رسم نماید.

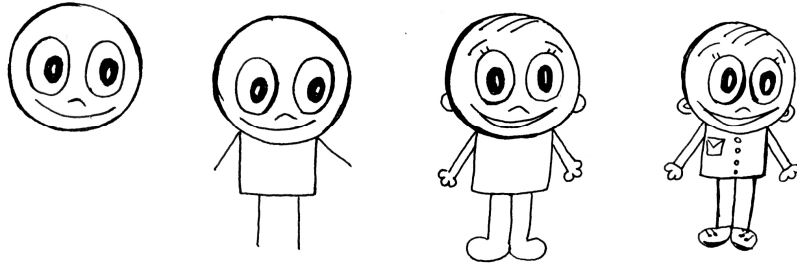
مرحله بعد کشیدن گوش و کشیدن خطوطی به عنوان موی آدمک رسم نماید. (و با سایر

قسمت‌های صورت)

۷- پس از آموزش مراحل بالا می‌توان نقاشی آدمک را کامل تر کشید به این صورت که یک

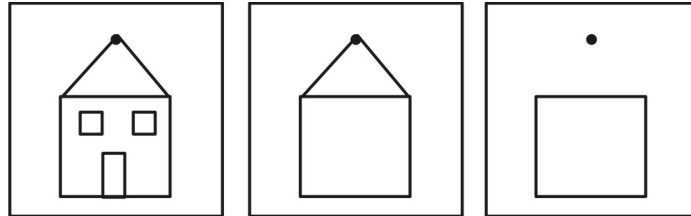
دایره بعنوان تنه رسم کرد.

- ۳- رسم کردن و دوبعدی کشیدن اعضای بدن مثل بینی، دهان، دست و پا.
۹- کشیدن لباس و یا نشانه‌هایی از لباس مانند دکمه و...
۱۰- مربی از خلاقیت خود استفاده نماید و تمریناتی مانند کامل کردن آدمک ناقص توسط کودک و... را برای آموزش ارائه نماید.

کشیدن خانه

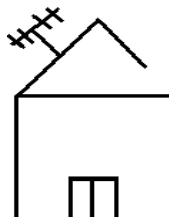
پس از ترسیم آدمک، آموزش نقاشی را با رسم خانه ادامه دهید.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) ابتدا کشیدن مربع (مطابق با بخش آموزش اشکال هندسی) به کودک یاد بدهید. بعد از وی بخواهید یک مربع رسم نماید و سپس بالای آن یک نقطه بگذارد و از نقطه دو خط به گوشه‌های مربع بکشد.

ب) خانه‌ای ناقص رسم کنید و بخواهید او کامل کند. مانند زیر:

کشیدن گل

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) مانند کشیدن خانه، گل را به اجزای مختلفی تقسیم کنید و سپس به کودک یاد بدهید این اجزا را ترکیب کند.
- ب) گلی ناقص بکشید و او کامل کند.

کشیدن حیوان

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) در ابتدا کشیدن ماهی، یکی از موارد نسبتاً ساده است:
- ب) سپس چیزی شبیه به جوجه رسم نماید و سپس موارد دیگری از حیوان.

کشیدن ماشین

مانند موارد قبل عمل کنید.

بخش هفتم

رنگ آمیزی

جهت رسیدن به مرحله رنگ آمیزی اشکال ریز و ظریف ابتدا کودک باید توانایی رنگ آمیزی در سطح بزرگ و آزاد را طی نموده باشد. در واقع بهتر است ابتدا اشکال بزرگ و ساده و سپس اشکال ریزتر و پیچیده تر و ظریف تر شوند. البته با توجه به ساده تر بودن حرکت دورانی بهتر است ابتدای کار از اشکال دایره ای شکل شروع شود و استفاده از مدادها و ماژیک های شفاف و پررنگ نیز پیشنهاد می شود.

رعایت محدوده اشکال بزرگ

در ابتدا کودک قادر به رعایت محدوده اشکال نمی باشد بلکه کل محیط کاغذ را بدون هدف رنگ می نماید بهتر است جهت رسیدن به این هدف ابتدا از اشکال بزرگ که کل صفحه را پوشانده اند، شروع نموده و به کودک محدوده رنگ آمیزی را توضیح داد.

فعالیت های پیشنهادی:

- الف) کاغذ بزرگ یا روزنامه و... را به دیوار چسبانیده و از کودک می خواهیم تمام سطح آن را از رنگ پر نماید.
- ب) ابتدای کار از اشکال بزرگ و یک قسمتی و بدون زاویه استفاده می نمایم.

رعایت محدوده اشکال ریز

زمانی که کودک درک نمود که تصاویر یا محدوده های محصور شده توسط خطوط برای رنگ آمیزی هستند و باید داخل آن خطوط را رنگ نماید و همچنین کنترل دست و بازو توسعه یافته باشد می توان این مرحله را شروع نمود.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) در این مرحله بهتر است از اشکالی که زوایای زیاد و خیلی کوچک دارند برای رنگ‌آمیزی استفاده نشود تا کودک مهارت لازم را بدست آورد.
ب) برای شروع کار بهتر است از دایره استفاده نمایید.

رنگ‌آمیزی کامل

زمانی که کودک قادر به رعایت محدوده اشکال ریز می‌شود بیانگر افزایش هماهنگی و کنترل حرکتی وی می‌باشد. در این مرحله کودک علاوه بر کنترل بهتر وسیله رنگ‌آمیزی باید قادر به تشخیص جزئیات داخل نقاشی نیز گردد و آن‌ها نیز رنگ نماید.

۳-۱) رنگ‌آمیزی ظریف

در این مرحله کودک باید توانایی استفاده همزمان هر دو دست خود (یک دست برای نگه‌داشتن دفتر و دست دیگر برای رسم کردن) را پیدا کند. در این مرحله به‌جای چرخاندن دست و کاغذ جهت پیدا نمودن مسیر و رنگ‌آمیزی، انگشتان دست خود را برای رنگ کردن حرکت می‌دهد.

توجه به زوایا، انتخاب رنگ متناسب با جزئیات نیز در این مرحله شکل می‌گیرد.